

Les perdiganes

(ALDC, VII, 1580. Les *perdiganes*)

Perdigana (s. XIV) designa la ‘perdiu jove’ i s’ha format sobre el radical *PERDIC-* i el suf. *-ana* (< -ANA) que, en aquest mot (com potser en *trujana* ‘panerola’), té valor dim. (cf. arag.) i que s’ha transmès al logudorès i campidanès; der.: *perdiganeta* 111, 150, amb un doble dim.; *perdigana* ‘conjunt de les perdiganes’ 152. *Perdigaina*, que es troba en *Busa-Nebrija* (1507), *Lacavalleria* (1696) i *Esteve et al.* (1803), però que no figura en les nostres enquestes, format amb el suf. *-aina* (< -AGINE), que no coneix valor dim. en mots de la mateixa estructura (*becaina*, *coloraina* però *volaina* ‘papallona’ n’és un cas), seria, segons el *DECat*, l’origen de *perdiganya* (s. XIX) 112 i probablement de les equivalències palatals *perdigalles* 98, *perdigai* 77, amb iodització; per masculinització, *perdigall*, *perdigai* 36 i el der. *perdigallot* 2, amb el suf. dim. *-ot*; Coromines titlla de “lamentable disbarat” haver admès la grafia *perdiganya* en comptes de *perdigaina*. Tanmateix, sembla acceptable partir de *perdiganya* com a var. d’un anterior *perdigalla*, atès que *perdigall* coneix el congènere oc. *perdigal*, gascó *perdigalh* i que *-all*, *-alla* (< -ALIA), a través d’un sentit col·lectiu (*fadrinalla*), ha passat a un altre de dim. (*brivall*, *alzinall*). *Perdigot* conté el suf. dim. *-ot*, freqüent en ross., com en el doble dim. *perdigotet* 171 (var. *perdigallot* 2, de *perdigall*). *Perdiueta* (s. XIX), format de *perdiu* (< *PERDĪCEM*) i el suf. dim. més freqüent *-eta*

(< -ĪTTA), presenta petites var. fonètiques: *aperdiueta* 163, amb pròtesi vocàlica;

perdi[v]eta 74, 76, 81, *perdi[β]eta* 147, 148, 151, amb substitució de [w] per [v] o [β], respectivament. L’alg. *perdiüttxa* 85, pron. [paldi'utʃa], conté el suf. alg. *-utxo*, *-a*, com *cambutxa* ‘cameta’, *cavallutxo* ‘cavallet’.

Un sintagma format bàsicament pel nucli *perdiu* 35, 78, 97 (< *PERDĪCEM*) acompanyat d’un determinant ofereix un seguit de casos: *perdiu petita* 12, 40, 57, 59, 61, 72 (o *perdiu pitita* 18; *perdiueta petita* 53, amb una noció dim. redundant; *petit* < llat. vg. *PITTĪTUS*); *perdiu novella* 18, 28, 30, 34, 43, 49, 109 (*novell* < *NOVELLUS*); *perdiu tendra* 63 (*tendre* < *TĒNĒRUM*); *perdiu xica* 67 (*xic*, d’origen expressiu); *perdiu jove* 73 (*jove* < *iŭvĒNE*); també *poll de perdiu* 60, 75 (o, simplement, *poll* 29, 44), *pollet de (la) perdiu* 41, 92 (o, simplement, *pollet* 96, dim. de *poll* < *PŪLLUS*), *cria de perdiu* 155 (o, simplement, *cria* 118, de verbal de *criar* < *CREARE*).

Surraquet 154 és un dim. de *sorrac* (< *sorrat*, der. de *sorra* < *SABŪRRA* ‘llast’) i s’explicaria a partir d’un col·lectiu *sorrat* ‘conjunt de sorra’, ‘espessor d’arbres’ per passar al valor individual. Notem el significat col·lectiu de *nierada de perdus* 21 (o *nierada* 29), der. de *niu*, i de *llocada de perdus* 110 (o *llocada* 19, 82, 151), der. de *lloca*, d’origen onomatopèic.

Els lexemes més importants que es reparteixen el domini en qualitat d’isoglosses són *perdigana*, el més antic, en el val. sept. i l’oest del nord-occ.; *perdiuetes*, en val. central i mer., bona part del Principat i mall. i men.; *perdigall*, en ross., i *perdigot*, a l’est del cat. sept. de transició.

Són mots normatius *perdiganya* i *perdigó* (s. xv) (aquest no enregistrat a les nostres enquestes), des del *DOrt*, 1917; *perdigana* i *perdigai*, des del *DIEC*₁, 1995.

